

ליקוטים נפלאים פרשת וישב

ההורים לא מופיעים בחלום, מהטעם הפשוט שבשעת השתחויה זו הם לא היו ולא השתחוו שכן רק האחים ירדו לשבור אוכל. אבל החלום השני מתייחס להשתחויה השנייה שהשתחוו כאשר ירדו יעקב ובניו למצרים, שם גם השתחוה יעקב [ובלהה שגדלתו כאמו, ראה ברש"י על הפסוק 'והנה השמש והירח'].

מעתה נבין גם את ההבדל השני, בפעם הראשונה השתחוו האחים ליוסף, לא כי כבדוהו כמלך גדול אלא פשוט מאחר שהם רצו 'אוכל' ועליהם היה להשתחוות כדי לקבל את האוכל, יוסף היה מבחינתם 'אלומת תבואה'-אופציה לקבלת אוכל לכן החלום היה אלומות תבואה שמשתחוות לאלומות אחרות, לא כן בפעם השנייה, כשבאו יעקב ובניו למצרים, ההשתחויה הייתה ליוסף כמלך של כבוד, שם החלום היה 'משתחוים לי' לא לאוכל שאני מייצג, אלא לאני עצמי, המלך.

"ואביו שמר את הדבר" (לו, יא)

כתב הרה"ח ר' דוד אשר זליג ארליך זצ"ל, נראה לעניות דעתי דה"א"ת"ב ברבות, שאף שיעקב אבינו עליו השלום אמר הבוא נבוא אני ואמך וגו' והלא אמך כבר מתה, מכל מקום היה שומר ומצפה שכל החלום ממש יתקיים, ואף רחל תבא להשתחוות לו, וזה על פי מה דאיתא במדרש (בראשית רבה פד, י) היה יעקב אבינו סבור שתחיית המתים מגעת בימיו, אם כן שפיר תוכל לבא גם רחל ולהשתחוות לו. (דברי שאול להגרי"ש נתנון זצ"ל)

"לכה ואשלחך" (לו, יג) "והשיבני דבר" (לו, יד)

ידע יעקב שאחיו שונאים את יוסף, לפיכך אמר תחילה "לכה ואשלחך", כדי לעשותו שליח להולכה ושליחי מצוה אינם נזוקים, ומכיוון שיש דעה ששלוחי מצוה אינם נזוקין רק בהליכתם, לכן אמר לו "והשיבני דבר" שיעשהו שליח גם לחזרה ויניצל מהם. (אור החיים הק')

"ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשבני דבר" (לו, יד)

נצייר לעצמינו שאחד מגדולי הדור נסע במכונית וארעה תאונת דרכים. אנשים מתחילים לברר מה קרה בדיוק, האם גדול הדור נפגע, חלילה, מה מצבו וכו'. אם ישאל מישהו: "מה קרה לרכב?...?" ודאי נחשוב שדעתו השתבשה עליו. וכי זה מה שחשוב כעת? מענין אותנו דבר אחד בלבד: מה שלום הרב! והנה כאן כתוב: "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן". "אחיך" אלו השבטים. זה מובן - שרצה יעקב לדעת מה שלומם. אך מה פשר צויו לראות גם את "שלום הצאן"? הרי זה כמו שישאלו "מה עם הרכב?..."

והנה לעיל מסופר, שכאשר הגיע יעקב אבינו לארץ ישראל, הוא נסע "סכתה, ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת". ואיך הוא קרה למקום? "על כן קרא שם המקום סכות" (לג, ז). ולכאורה

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

"וישנאו אותו..." (לו, ד)

שאלו רב אחד כיצד יכול הוא לקרב את החופשיים ולאהוב אותם כשהם עוברים על כמה עבירות שבתורה? השיב: מוטב שאכשל באהבת חנם מאשר בשנאת חנם.

משכיל אחד היה מבאי ביתו של בעל "ערוך השולחן", ר' יחיאל מיכל אפשטיין, ואף הוא היה מקרבו. שאלוהו: הייתכן שהוא מקרב יהודי שעובר על עבירות חמורות שבתורה הרי נאמר משנאיך ה' אשנא? השיב: ייתכן שעל פי דין מחויב אני לשנאותו, אבל מה אעשה שאיני יכול לשנוא יהודי.

"וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (לו, ד)

"לא יכלו דברו לשלום" - מעיר רבי יהונתן אייבשיץ, שעיקר הצרה הייתה שלא יכלו לדבר אחד עם השני, ואילו נדברו ביניהם - לא מן הנמנע שהיו מוצאים דרך לשיכוך השנאה שאפיינה את היחסים שבין אחי יוסף. הוסיף, כי זו אבן-הנגף של כל מחלוקת, שאין איש נדבר עם רעהו ואין צד אחד מוכן לשמוע את הצד השני ולהבינו. ואם התמונה הייתה שונה - ניתן היה לפתור מחלוקות רבות הנובעות מקנאה ומשנאה - בטוב.

"ויזכירו עוד שנה אתו על חלומותיו ועל דבריו" (לו, ח)

צריך ביאור מהו 'ועל דבריו'? אילו דברים דיבר מלבד סיפור החלומות?

ביאור הענין כי אמרו חז"ל על ענין החלומות (ברכות נה) 'אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו, שנאמר (דניאל ב כט) אנת מלכא רעיונך על משכבך סליקו'. וכן אמר קהלת (ה, ב) "כי בא החלום ברוב עניין". וא"כ, אחי יוסף אכן האמינו לו שחלם חלומות אלו אלא שסברו שהם באו לו מהרהורי ושאפיות לבו הקלוקלות למלוך עליהם ועל אביהם, וכיון שראו בו דין מורד דנו אותו להריגה. ועפ"ז מובן גם ששנאו אותו 'על דבריו' היינו על הרהורי ליבו שגרמו לו לחלום.

"ויחלום עוד חלום אחר" (לו, ט)

יש לשים לב לשינויים הדרמטיים שבין שני החלומות של יוסף. בחלום הראשון-רק האחים משתחוים לו, ואילו בחלום השני גם ההורים משתחוים [השמש והירח].

בחלום הראשון, יוסף אף מיוצג על ידי נמשל 'אלומה'-כלומר ה'אלומות' שהם האחים משתחוים ל'אלומה' שהוא יוסף. ואילו בחלום השני, רק ההורים והאחים מיוצגים על ידי נמשל 'השמש והירח והכוכבים', ואילו יוסף מופיע כעצמו ללא נמשל 'משתחוים לי'

והביאור פשוט שני החלומות מייצגים שני השתחוות ליוסף, הפעם הראשונה כשהאחים באו לקנות אוכל-וכבר אנו מבינים מדוע

ליקוטים נפלאים פרשת וישב

**"בעוד שלושת ימים ישא פרעה את ראשך...
ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר
היית משקהו. כי אם זכרתני איתך כאשר ייטב
לך וכו' והזכרתני אל פרעה" (מ, יג-יד)**

הגאון רבי עקיבא אייגר עמד כאן על דקדוק לשון הפסוק, וכי מה היה המקרא חסר אילו כתבה התורה: "ונתת כוס פרעה בידו" בלא להוסיף "כמשפט הראשון אשר היית משקהו". והוא מיישב זאת ע"י דקדוק נוסף בפסוק, מדוע כתבה התורה "כי אם זכרתני איתך" והלא ניתן היה לכתוב "כי זכרתני איתך כאשר ייטב לך" וכו'. מהלשון "כי אם זכרתני" משמע שבא למעט משהו. מהו דבר זה?

ידוע בעולם שמי שנשך על ידי נחש מפחד אפילו מחבל ורצועה, וכן מי שנכווה ברותחין נזהר אפילו בפורשין. כך מבאר הגרעק"א את דברי יוסף לשר המשקים: מסתבר שכשתחזור למשרתך, תהיה שרוי בפחד שלא יקרה לך שוב מאורע שיזלזל בכבודו של פרעה, ולכן תקפיד לנקות את הכוס עשרות פעמים לפני שתמלא אותה, ותשים איזה בד או מסננת מעל הכוס עד שתגישנה לידיו של פרעה כדי שלא ייכנס לתוכה שוב זבוב. אבל אליבא דאמת אין לך מה לפחד שמה יישנה המקרה שוב, ולכן: "ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו". שהרי כל הסיבה שבגינה נכנסת לבית האסורים היא רק "כי אם זכרתני איתך", רק כדי להוציאני מכאן ושלחת לבית האסורים, ואשר על כן אין סיבה שתקרה לך תקלה כזו שוב, ובמידה ותקרה תקלה - פרעה לא יחפוץ להשליך לכלא. (במחשבה תחילה)

"זכרתני" ... "והזכרתני" (מ, יד)

יהודי חסידי בוורשא פנה לרבו בשאלה: היות והוא סובל מחמצן בקיבתו, פקדו עליו הרופאים לאכול רק מאכלים קלים ותכופים לבישולם, הרשאי הוא אפוא לאכול פשטידה בשבת? ענה לו הרב - רשאי הנך לאכול ולא יזיק לך מאומה, שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא. שוב חזר האיש ושאל האמנם, רבי, לא יזיק לי? וציפה להבטחה נוספת. אמר לו הרב, לא, שוב אסור לך לאכול! הישנות שאלתך מוכיחה שאמונתך בכוחה של השבת רופפת היא, משום כך אסור לך לסמוך על זאת, אלא עליך למלא בדיוק אחרי הוראות הרופא.

בזה מובן גם אצל יוסף, אלמלי הסתפק יוסף בבקשה אחת משר המשקים "כי אם זכרתני" לא היה בכך משום עוול, השתדלות שכזו לא הייתה מהווה סתירה לבטחוננו, ואילו הוא שנה פעם נוספת "והזכרתני אל פרעה" פעמיים שטח את בקשתו לפני שר המשקים, בכך הייתה משום הגדשת הסאה לבעל בטחון כיוסף הצדיק, בכך הרי מתח על עצמו חשד שאף הבקשה הראשונה נובעת הייתה מחוסר בטחון דק מן הדק לפי ערכו בבחינת "הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה" ונענש בשתי שנים נוספות.

א אט שבת

זה דבר פלא: המבנה שעשה למקנהו חשוב יותר מהבית שעשה לעצמו, ולכן דווקא על שמו קרא שם המקום! היתכן?! ובאר ה"אור החיים" הקדוש (שם): "אולי כי עשה דבר חדש בחמלתו על המקנה, מה שלא עשה כן אדם קודם, שיכין סוכה לבהמות, ולשנוי חדש קרא שם המקום עליו". עד יעקב אבינו לא עשו סככות לצאן, ידעו שהצאן הם בהמות שניתן להפיק מהם צמר וחלב, אך מה פתאום לעשות להם סככות שיגנו עליהם מן השמש היוקדת בקיץ וממטרים עזים בחורף. יעקב אבינו הכניס חידוש לעולם: יש לרחם גם על הצאן וליצור עבורם תנאי מחיה סבירים. הם אמנם לא בני אדם, אך ברואיו של הקב"ה הם, ועלינו לרחם עליהם ולבנות להם סוכות. וכיון שהוא הראשון שעשה סוכות לצאן, קרא למקום על שם אותו חידוש - "סכות". לפי זה יתכן לומר, שמאחר וענין הרחמים על הצאן היה חידושו המיוחד של יעקב אבינו, היה לו ענין גדול להחדיד זאת לתודעת בניו, ולכן גם כאן בקש מיוסף: "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן", ראה האם מקפידים הם לקיים את הוראתי לרחם על ברואיו של הקב"ה. (ומתוק האור)

"ויעזוב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה" (לט, יב)

מסביר הרה"ק רבי הרשע"ה ליסקער זי"ע, "בגדו" מלשון "בוגד", היצר הרע הגיע ליוסף הצדיק ולחש לו באוזן: "מה אתה בורח? ממתי אתה כזה צדיק? אני יודע בדיוק מי אתה עמוק בפנים, כמה בוגדנות יש בך, מה תפס אותך עכשיו להיות צדיק?...". אבל יוסף הצדיק עזב בגדו אצלה, הוא אמר ליצה"ר: עם כל הבוגדנות שיש בי, עם כל הנפילות, עם כל הפעמים שלא הלך לי... עדיין דמות דיוקנו של אבי שבשמים עומד לנגדי... עדיין את הפעם הזאת אני יכול להרוויח...

'ויעזוב בגדו', קח לך את הבוגדנות שלי, קח את הנפילות שלי, הם לא מפריעים לי, אני יכול לצמוח איתם ביחד, אני יכול לצמוח דווקא איתם יחד, הם יהיו בשבילי המנוף לצמיחה, לא הבור לנפילה ולייאוש...

מסופר על "חכם" מחכמי חלם ויענק'ל שמו, שנסע ברכבת יחד עם קצין רוסי עטור דרגות, שניהם פשטו את בגדיהם העליונים ונשכבו לישון על הספסל, באמצע הנסיעה התעורר החלמאי ומתוך החושך הכבד הליבי בטעות את בגדיו של הקצין... עדיין החושך שולט והרכבת עוצרת בתחנת חלם... יענק'ל החלמאי טרם התעורר סופית וכבר נחפז לרדת מהרכבת כשהוא לבוש במדיו המגוהצים וענווד בדרגותיו הבכירות של הקצין.

יענק'ל מגיע הביתה, וצווחה נפלטת מפיה של זוגתו החלמאית... מה קרה? יענק'ל זה אתה? מתי נהיית קצין? יענק'ל רץ למראה, ולא מאמין למראה עיניו, "תראו מה קרה" הוא מתחיל לצעוק אוי ויי, בטעות הגיע לפה הקצין הרוסי, ואני נשארתי תקוע ברכבת... ככה זה כשאדם שופט את עצמו לפי בגדיו... בוגדיו... 'ויעזוב בגדו אצלה' זה הכוח של יוסף. הבוגדנות שנפלה עלי אתמול לא תשפיע עלי היום לרעה, אדרבה זה יתן לי את הכוח להמשך. הנפילה תחשל אותי ולא תכשיל אותי.

(כ"ק מרן אדמו"ר מספינקא שליט"א)